

SHANDIKWA NA
WATSON GOODMAN
LIMAI-YAYA KUTALIWA

Shandikwa na
Watson Goodman

Limai-Yaya Kutaliwa

BUGUNANI KWINGA KWIGULYA NG'WIGULU

“BUGUNANI KWINGA KWIGULYA NG'WIGULU” ili ng'hilili ja wiyikole ja shandikwa sha mihayo iyinga mapande mingi ga mubiblia. Nalizunya busomboji wa wiza wa shandikwa ili Biblia yinekele.

Mhayo gwa Mulungu “kwinga kwigulya” bulibugunani wawiza no ku myoyo iyo ili na nzala na nota ya butungilija. Aho munhu akoyaga, uleka ishibi, ung'wegeleja Seba Kristo Yesu kwikala mu moyo gwakwe, na uzunya na moyo gwakwe gose giki Seba Kristo Yesu alimpija, Seba akwikundula ng'wenekele kuli munhu ng'wenuyo na kung'winha buyegi na mhola mu moyo gwakwe. Nalinibona yeniyi nene mu ng'waka 1937 na naliyegela busangi wenubu wa kukumya kihamo na Seba. Nalikwiku mbilija wifunye kuli weyi abize Mpija na Seba wako ihaha, ulu giki utali kwita giko.

—Watson Goodman (1920-2002)

BUTOGWA WA NG'WA MULUNGU

1

Aliyo Mulungu ubukumilija butogwa wakwe ng'wenekele ku biswe giki, aho twali tutali biiti ba shibi, Kristo utuchilila. —Barumi 5:8

Aho lushiku lutale Iwa Pasaka lutali kushika, Yesu, iki umana giki, ikanza lyakwe lyashikile afume mo mu si kuja kuli Ise; iki waabatogwa bakwe abali mo mu si, ubatogwa kushisha ku bukalikijo.

—Yohana 13:1

Yehova wali unilongela kale, uha-ya giki, Ali chene, naakutogwa na butogwa butushila: hi yene nguno naakuduta na shigongo shane.

—Yeremia 31:3

Nduhu munhu ali na butogwa butale kutinda ubu giki, munhu kuwega ho bupanga wakwe kulwa banwani bakwe. —Yohana 15:13

Hangi kufuma kuli Yesu Kristo, Uyo ali nkaniji ng'wishigwa, na Ng'wana uwabyalwa tangi kufuma mu bafu, na nsugi wa batemi ba mu si. Uyo waatutogwa, hangi ututungula mu shibi shiswe na mininga gakwe. —Kukundulwa 1:5

Iki Mulungu ubatogwa ba mu si giki, na kwinha ung'winha ko Ng'wana wakwe uwaabyalwa umo wike, munhu ose uwanzunya aleke kuyagala, aliyo abize na bupanga butushila. —Yohana 3:16

2 BUMULUNGU WA NG'WA YESU KRISTO

Kwigeniha kwa kung'ogoha Mulungu kwene kutale; Mulungu wali wigengelechiwa mu mili, ukanilwa ali ntungilija mu Moyo Ng'wela, ubonwa na bamalaika, ulomelwa mu bana mahanga, uzunyiwa mu ba mu si, wanukulwa ng'wigulu ng'wikujo.

—1 Timoteo 3:16b

Kwandia na kwandia walali ho Mhayo, na Mhayo walali ho hamo na Mulungu, nanghwe Mhayo walali Mulungu. Na Mhayo ugaluka kubiza mili, wali upanga ku biswe, ... izulile na kigongo na nghana.

—Yohana 1:1, 14

Iyo yose yali yitwa, gushikilijiwe uyo gwaahayiwa na Seba muli nghangi, giki, Lolaga, munhya

ng'wibembu alabucha nda, nanghwe alamyala ng'wana ngosha, na balang'wilika lina lyakwe Emanuel; mhayo uyu, kushomelejiwa kwaho kuli giki, Mulungu ali hamo na biswe.

—Matayo 1:22, 23

Yesu ung'wila giki, Nene ndi ho hamo ning'we shiku ningi giko, nangho utanimanile, Filipino? uyo wanibonaga Nene, wamonaga Baba; bebe wahaya kinahe giki, Utolekeje Siswe? Bebe utuzunyaga giki, Nene ndi muli Baba na Baba ali muli Nene? mihayo iyo nakumuwilaga natuhayaga yane ya ng'wenekele; aliyo Baba akwikalaga muli Nene, Ng'wenuyo akwitaga shitile shakwe.

—Yohana 14:9, 10

YESU NG'WANA WA MULUNGU

3

Uyo ose utambula giki, Yesu ali Ng'wana wa Mulungu, Mulungu akwikalaga muli wei, nanghwe muli Mulungu. —1 Yohana 4:15

Na malaika ushoshha ung'wila giki, Moyo Ng'wela akukwiziila, na budula wa Ng'wenuyo ali higulya no bukukufwikija giti nengeji; kulwa iyo kinhu chela icho kilabyalwa na bebe kilitanwa Ng'wana wa Mulungu. —Luka 1:35

Iki wabyalilwe ng'wana kulwiswe, twiinhiwa ng'wana ngosha; na budula wa kitemi bulabiza ha ibega lyakwe; na lina lyakwe alitanwa giki, Wa kukumya, Nomani, Mulu-

ngu wa makaya, Baba wa welelo, Nsugi wa mhola. —Isaya 9:6

Aho walatali ulungalunga, kuha-yumanila, ilunde lya isana lyubakundikija: na ilaka lyufuma ng'wilunde, lyuhaya giki, Uyu Ng'wana wane ntogwa, muli Wei nayejiwa no, ng'wigwagi Wei.

—Matayo 17:5

Nanghwe ushoshha uhaya giki, Ali Nani, Seba nanzunye? Yesu ung'wila giki, Uyo wamonaga [Ng'wana wa Mulungu], hangi Uyu akulungalungaga nangho, hu na Ng'wene.

—Yohana 9:36, 37

Iki muli Wei buzengile mo bushikanu bose wa Bumulungu mu mili.

—Bakolose 2:9

4 YESU ALITUWILA WEI ALI NANI

Nanghwe ubawila giki, Bing'we muli ba kusilili, Nene ndi wa higu-lya; bing'we muli ba si iyi, Nene nati wa si iyi. Yesu ubawila giki, Nghana, nghana, namuwila giki, Aho Abrahamu walatali kubiza ho, Nene ndi ho. —Yohana 8:23, 58

Nkima ung'wila giki, Namanile giki, Masiya aliza (Uyo akitanagwa Kristo); Ng'wenuyo aho aliza alatuwila yose. Yesu ung'wila giki, Nene Uyo nalilungalunga na bebe, huna Nene ndi Ng'wene. —Yohane 4:25, 26

Yesu ubawila giki, Nene ndi ngati gwa bupanga: uyo wiza kuli Nene atalatuba na hado, nanghwe uwani-

zunya atalakolwa nota hangi nulu na hado. —Yohana 6:35

Kulwa iyo Yesu ubawila hangi giki, Nghana, nghana, namuwila giki, Nene ndi nyango gwa ngholo. —Yohana 10:7

Yesu ung'wila giki, Nene ndi bujuko na bupanga; uyo wanizunya Nene, nulu ucha, alabiza mpanga. —Yohana 11:25

Bing'we mukunitanaga giki, Nangi, na Seba; hene mukuhayaga ya wiza; iki ndi chene. —Yohana 13:13

Yesu ung'wila giki, Nene ndi nzila, na nghana, na bupanga; munhu ose atiza kuli Baba, ulu iti muli Nene. —Yohana 14:6

SHAMAHANO SHIGEHU

Na ugalagila mabita kwigasha ha maswa; na wanukula migati itano na ndilo ibili, ulangamila miso kwigulu, usungulila lubango, ushimeganya ubinha bahemba, na bahemba bubinha banhu. Na bose bulya, biguta; na bukuminga masajiwa agali gusaga, masonzo ikumi na abili agokala. Nabo abali bulya bali bagosha hamo shiku shitano kuleka bakima na bana.

—Matayo 14:19-21

Aho umala kulungalunga ung'wila Simoni giki, Egelejage ko ku bujiba, muponye mitego ying'we mutege. Simoni ushosha ung'wila giki, Seba twakoyaga bujiku pe, tutabu-

ISHO YESU WALIUSHITA 5

lagile kinhu: aliyo nahene kulwa kuhaya kwako nakuguponya ntego. Aho bita giko, bugwasha ibipi itale lya ndilo, na ntego gwandia kutinika.

—Luka 5:4-6

Na baboku babili abigashije ha mhelo ya ipalapala, aho bigwa giki, Yesu alibita, buhamuka, buhaya giki, Seba, ng'wana wa ng'wa Dauidi, utuchile kigongo. Na Yesu... uhaya giki, Mutogilwe nang'witile ki? Nabo bung'wila giki, Seba, tutogilwe miso giswe gafumbulwe. Yesu ubasatwa, ubakuumya ku miso gabo. Haho na haho miso gabo ginhiwa kubona, nabo bunondela.

—Matayo 20:30, 32b-34

6 YESU KRISTO ALINSEMI NA SEBA

Mulungu, Uyo waashisema shinhu shose muli Yesu Kristo.

—Baefeso 3:9b

Iki muli Wei shinhu shose shuse-ng'wa, ishili ng'wigulu ni ishili mu si, shinhu ishabonwa ni ishitubonwa, nulu gali mabutemi, nulu mabusugi, nulu mabutale, nulu mabudula; shinhu shose shaaseng'wa naghwe, na hangi kulwakwe.

—Bakolose 1:16

Shinhu shose shali shubejiwa naghwe; na ulu Wei ni walatukibeja, ni kiti ho kinhu chaabejiwa, mu isho shaabejiwa.

—Yohana 1:3

...Mulungu... Uyo mu mhelo ya shiku iji waalungalunga na biswe muli Ng'wana wakwe, Ng'wenuyo

waantuula ho kubiza ng'wingiji wa shinhu shose, hangi muli Wei akabeja si jose.

—Bahebrania 1:1a, 2

Kulwa iyo, numba ya ba Israeli bose bamane gete gete giki, Mulungu waang'wita Yesu, Ng'wenuyo bing'we ng'wali ng'unkoma ha nsalaba, abize Seba na Kristo.

—Shitwa Sha Batung'wa 2:36

Kulwa mhayo uyu Kristo wali ucha, waajuka, na ubiza mpanga hangi giki, abize Seba wa bose, a bafu na bapanga.

—Barumi 14:9

Mulungu ali ng'wishigwa, Uyo muli Wei ng'wiitanwa kushika mu busangi wa Ng'wana wakwe Yesu Kristo Seba wiswe.

—1 Bakorintho 1:9

Aliyo bebe ulinekanya nsango nduguyo ni buli? nulu hangi bebe ulingayilija nduguyo ni buli? iki biswe bose tulimila mu butongi wa isumbi lya kulekanija lya ng'wa Kristo. —Barumi 14:10

Nakulagila mu butongi wa Mulungu, na wa ng'wa Kristo Yesu, Uyo alabalekanya nsango a bapanga na bafu mu kwilonga kwakwe na mu butemi wakwe. —2 Timoteo 4:1

Aliyo aho Ng'wana wa munhu aliza mu magaka gakwe, na bama-laika bela bose hamo nanghwe hunaho aligasha ha isumbi lya butemi lya magaka gakwe: Na mahanga gose galabilingilwa ku butongi wakwe, nanghwe alabako-

manya, giti ndimi akukomanyaga ngholo na mbuli.

—Matayo 25:31, 32

Iki Baba atunekanya munhu nulu umo nsango, aliyo waang'winha Ng'wana kulekanya misango yose. —Yohana 5:22

Mu lushiku aho Mulungu alayilekanya ya kwigeniha ya banhu, muli Yesu Kristo, gitumo evangeli yane umo ili. —Barumi 2:16

Nanghwe waatulagila biswe kuba-lomela banhu, na kukanila hape giki, Ng'wenuyo ali Uyo waatuulwa na Mulungu abize nekanya wa bapanga na bafu.

—Shitwa Sha Batung'wa 10:42

8 BUKOMOJI KUBITILA KULI KRISTO DUHU

Nene ndi nyango; munhu ose ulu wingilila mo muli Nene, akupijiwa, akwingila, hangi akufuma, hangi akubona idimilo. —Yohana 10:9

Yesu ung'wila giki, Nene ndi nzi-la, na nghana, na bupanga; munhu ose atiza kuli Baba, ulu iti muli Nene. —Yohana 14:6

Mhayo uyu nalumuwilaga giki, Mulachila mu shibi shing'we; iki ulu mutuzunya giki, Nene ndi Ng'wene, mulachila mu shibi shing'we. —Yohana 8:24

Iki bose biita shibi na bulileba ho i likujo lya Mulungu; butungiligiji-wa dalali na kigongo chakwe kulwa kukomolwa ukuli muli Kristo Yesu. —Barumi 3:23, 24

Nanghwe aho wamala kushikanyywa, ubiza mfumiilo ya bupiji wa welelo ku bose abung'wigwa.

—Bahebrania 5:9

Kulwa iyo Wei wadula kubapija gete abung'wegela Mulungu muli Wei, iki akwikalaga mpanga shiku jose kubalombela.

—Bahebrania 7:25

Hangi bupiji buti mo muli ungi, iki liti ho lina lingi hasilili ya igulu, ilo liinhiwa mu banhu, mulyo shi-twigelililwe kupigijiwa.

—Shitwo Sha Batung'wa 4:12

Iki Mulungu atatwitegile tushike mu bupelanu, aliyo tupandike bupiji kulwa Seba wiswe Yesu Kristo.

—1 Bathesalonika 5:9

BUKOMOJI KUBITILA KULI KRISTO DUHU 9

Aliyo kufuma muli Wei bing'we muli mo muli Kristo Yesu, Uyo kulwiswe wiitwa kubiza masala kufuma kuli Mulungu, chene butungilija, na wela, na kukomolwa.

—1 Bakorintho 1:30

Uyo akiyinha ko kulwiswe, atukomole kufuma mu buhunga bose, na wiyegeje banhu bakwe ba wikomangile, abashikalalilwe shitwa shawiza.

—Tito 2:14

Munumbe Siswe Uyo waatubeja tubize abigelile kwanukula ngabogwa wingiji wa bela ng'wisana; Uyo waatupija twinge mu budula wa giiti, na utusamya na utwingija

mu butemi wa Ng'wana wakwe wa butogwa: Uyo muli Wei tuli na kukomolwa kwiswe, kwene kukuulilwa kwa shibi shiswe.

—Bakolose 1:12-14

Iki Ng'wana wa munhu wizile kukobakoba na kupija icho chaajimila.

—Luka 19:10

Nabo bimba lyimbo ipya, buhaya giki, Bebe wigelelilwe kuchanukula kitabo, na kugatungula matungijogacho: iki Bebe wali ubulagwa, ungulila Mulungu na mininga gako banhu ba buli luganda na lulimi na ludugu na ihanga.

—Kukundulwa 5:9

10 KUSANGIJIWA NA MININGA GA NG'WA KRISTO

Nahene kutinda no, iki twaatungiligijiwa mu mininga gakwe, tulapijiwa nanghwe kufuma mu bupelanu wa Mulungu. —Barumi 5:9

Muli Wei tuli nako kukomolwa kwiswe mu mininga gakwe, kulekejiwa kwa mabusobya giswe, gitumo busabi wa kigongo chakwe umo bu-li. —Baefeso 1:7

Iki aya gali mininga gane a ga ilagano ipya, agasejiwa kulwa bingi, ga kukuula shibi. —Matayo 26:28

Mumanile giki, mutakomolilwe na shinhu shikenaguku, giti feza nulu zahabu kufuma mu kashiminzile king'we ka dalali, ako ng'wali ng'wanukula kufuma ku bakuluge-

nji bing'we; aliyo ng'wakomolilwe na mininga ga mpango ga ng'wa Kristo, giti ga ng'wana wa ngholo, Uyo ati na kilingo nulu kabado.

—1 Petro 1:18, 19

Aliyo ulu tushiminzila ng'wisana, gitumo Wei ali ng'wisana, tuli na busangi benekele na benekele, na mininga ga ng'wa Yesu Kristo Ng'wana wakwe gakutwejaga mu shibi shose. —1 Yohana 1:7

A mininga ga ng'wa Kristo, Uyo kulwa Moyo wa butushila akiyinha ko ng'wenekele ati na kilingo kuli Mulungu, gatutinda no kweja wiyanguji wing'we mu shitwa shichile muntumamile Mulungu mpanga?

—Bahebrania 9:14

Iki ng'waapijiwa na kigongo mu nzila ya kuzunya, hangi iti kufuma mu bing'we benekele, ili cha kwinha cha Mulungu; iti kufuma mu shitwa, munhu nulu umo atizikumi-
lija. —Baefeso 2:8, 9

Kulwa iyo, iki twaatungiligijiwa kulwa kuzunya, tuli na mhola kuli Mulungu mu nzila ya Seba wiswe Yesu Kristo. —Barumi 5:1

Iki muli Kristo Yesu kusalwa kuti mhayo, nulu kutusalwa; aliyo kuzunya ukukwitaga mu nzila ya butogwa. —Bagalatia 5:6

Nzunyage Seba Yesu Kristo, nangingho ukupijiwa....
—Shitwa Sha Batung'wa 16:31b

Iki buli uyo uwaabyalwa na Mulungu, akupyenaga si: na uku kwene kupyena ukukuyipyenaga si, kwene kuzunya kwiswe.

—1 Yohana 5:4

Huna lulu bung'wila giki, Twite kinahe lulu, tubizutumama milimo ya Mulungu? Yesu ushosa ubawila giki, Gwenuyu gwene nimo gwa Mulungu, munzunye Uyo waatung'wa nanghwe. —Yohana 6:28, 29

Aliyo shenishi shandikilwe bing'we muzunye giki, Yesu ng'wene Kristo, Ng'wana wa Mulungu, na hangi kulwa kuzunya mubize na bu-panga mu lina lyakwe.

—Yohana 20:31

Akumilijiwe Mulungu, Ise wa Seba wiswe Yesu Kristo, u Siswe wa kigongo, na Mulungu wa kulu-nguja kose. —2 Bakorintho 1:3

Ni nani uyo ali Mulungu giti Bebe, Uyo ukulekejaga buhunga, na wa kubitiila busobya wa busago wa wingiji wakwe? Uyo atabikaga njimba ya bukali wakwe welelo bose, iki Wei ali nyegeji wa kigongo.

—Mika 7:18

Iki kuchila kigongo kwako kuli kutale, kushikile ng'wigulu, na wishigwa wako kushisha mu malunde.

—Zaburi 108:4

Iki gitumo igulu lyagunguha higu-lya ya si, giko kigongo chakwe kili

kitale ku benabo abang'ogoha. Aliyo kuchila kigongo kwa ng'wa Yehova kuli ku benabo abang'ogoha kufuma welelo kushisha welelo, na butungilija wakwe ku bizukulu.

—Zaburi 103:11, 17

Kili kigongo cha ng'wa Yehova giki, tutuyagala, iki kisa chakwe kitashilaga. Kili kipya buli dilu; wishigwa wako buli butale.

—Nghungu 3:22, 23

Iti kulwa shitile sha butungilija isho twaashitaga aliyo gitumo kuchila kigongo kwakwe umo kuli, waatupija mu kojiwa kwa kubyalwa kupya na kudoganya kwa Moyo Ng'wela.

—Tito 3:5

YESU ALITITANA KWIZA KULI WEI 13

Ka nzugwi tulomane, wahaya Yehova: i shibi shing'we nulu shili shaza no, shikubiza shape no giti theluji, nulu shili shaza no giti mhemba moto, shikubiza giti boya wape wa ngholo. —Isaya 1:18

U Moyo na Ntolwa buhaya giki, Nzugu. Nanghwe uyo akwigwaga ahaye giki, Nzugu. Nanghwe uyo ali na nota ize, na uyo ose atogilwe, atwale dalali minzi ga bupanga.

—Kukundulwa 22:17

Aliyo ku lushiku lwa kumalija, u lutale lwa kwibilinga, Yesu wimila, uhamuka higulya, uhaya giki, Munhu ose ulu ukolwa nota, ize kuli Nene ang'we. —Yohana 7:37

Aliyo aho Yesu ubona iyi, ukolwa, ubawila giki, Bazunilijagi bana banigini kwiza kuli Nene; mutizubalemeja, iki abali giti aba, butemi wa Mulungu wene wabo.

—Marko 10:14

Nzugwi kuli Nene, bing'we bose abakoyile na babunilwe miligo, na Nene nakung'wifuja.

—Matayo 11:28

Ali lulu, buli munhu akolilwe nota, nzugwi ku minzi, na uyo ati na feza, nzugwi, gulagi, mulye; ali chene, nzugwi, mugule minzi ga mizabibu na mabele nulu feza nduhu na mpango nduhu. —Isaya 55:1

14 ITI BANHU BOSE BALI BANA BA NG'WA MULUNGU

Mu mhayo uyu bana ba Mulungu na bana ba ng'wa Shetani bigengeleka. Buli uyo atitaga butungilija ati wa Mulungu, nulu uyo atuntogwa nduguye. —1 Yohana 3:10

Iki bose abakutongelagwa na Moyo wa Mulungu, benabo bali bana ba Mulungu. Iki ng'wali mutanukulile moyo gwa busese kushika mu boba hangi, aliyo ng'waanukula Moyo wa kwitwa kubiza bana, muli Wei twalila giki, Baba, Siswe.

—Barumi 8:14, 15

Kulwa iyi, fumagi mubo, ng'wikomanye, uhaya Seba, mutizukuumya kinhu kioso; na Nene naku-ng'wegeleja, Nakubiza Sing'we ku bing'we, ning'we mukubiza bana

bane bagosha na bakima, uhaya Seba wa budula bose.

—2 Bakorintho 6:17, 18

Mubize muti na kilingo nulu buhwiganu, mubize muli bana ba Mulungu, abati na buka hagati ya kibyalilwe ichigomagomile na kitigwa, mubo bing'we mukwakaga mu si giti sonda.

—Bafilipi 2:15

Aliyo bose abung'wanukula, ubinaha budula wa kubiza bana ba Mulungu, ku abo abulizunya lina lyakwe.

—Yohana 1:12

Iti uyo ose akuniwilaga giki, Seba, Seba, alingila mu butemi wa ng'wigulu; aliyo uyo akwitaga iyo atogilwe Baba ali ng'wigulu.

—Matayo 7:21

Ali i shitile sha ki-mili shimaniki-
le, i shenishi: bujingi, busoso, wi-
milizu, kwitongeleja, bulogi, wani-
shi, buyombo, wilu, bupelanu, bu-
budaniki, kwilekanya, kwisolanya,
isubi, kukolwa walwa, bulaku, na
mihayo yingi iyilenganilile na
yeniya;... gitumo namala kumuhu-
gula kale giki, abakwitaga giti iyi,
batalingila mu butemi wa Mulungu.

—Bagalatia 5:19-21

Basangwa abo bakwipunaga dilu
makingo, kulondela shikoji; bu-
ng'wa kushisha hagati ya bujiku,
kushisha shikoji shubaka mubo!

—Isaya 5:11

Tushiminze chiza, gitumo kashi-
minzile ka mu limi umo kali: iti mu

mbina na kukolwa shikoji, iti mu
bujingi na wimilizu, iti mu buyom-
bo na wilu. Aliyo nzwalagi Seba
Yesu Kristo, mutiziganika ku nhu-
ngwa ya ki-mili kulwa kushikilija
kwikumva kwago.

—Barumi 13:13, 14

Utagalolage minzi ga mizabibu
aho galalukaga za, aho yumanika
langi yago mu kikombe, aho gaku-
humaga chiza chiza: ku mhelo yaho
gakulumaga giti nzoka, na kuchima
giti kipili.

—Sumo 23:31, 32

Minzi ga mizabibu gakudalahaga'
shikoji shikwenhaga buyombo; na
uyo ose akutwalanijiwagwa nasho
ati wa masala.

—Sumo 20:1

Mutilembalembage: Mulungu atugimva kichilu: iki iyo yose munhu wiyibiba, hi yene alayigesha.

—Bagalatia 6:7

Bana bado, munhu ose atizumulembalemba; uyo akwitaga butungilija ali ntungilija, gitumo na Wei ali ntungilija: uyo akwitaga shibi ali wa ng'wa Shetani; iki Shetani akitagaga shibi kufuma kwandia.

—1 Yohana 3:7, 8a

Nulu mutamanile giki, abati batungilija batalingila wingiji wa butemi wa Mulungu? Mutizulembalemva; nulu bajingi, nulu balamyanya shikolile, nulu bashihya, nulu ba kikima, nulu bikenaguji na bagosha, nulu

bibi, nulu bigongi, nulu bakolwa walwa, nulu bolomya, nulu bataja, batalawingila butemi wa Mulungu yaya.

—1 Bakorintho 6:9, 10

Munhu atizumulembalemba na mihayo iyili ya dalali; iki kulwa mihayo yeniyi bupelanu wa Mulungu bukubiziilaga bana ba bukiti-gwa.

—Baefeso 5:6

Aliyo mubize biti ba mhayo, iti badegeleki gwike na kwilembalemba bing'we benekele.

—Yakobo 1:22

Iki bingi baliza mu lina lyane, balabyuhaya giki, Nene ndi Kristo; nabo balalembalemba bingi.

—Matayo 24:5

Kulwa mhayo uyo, gitumo muli munhu umo bubi wingila mo mu si, na kucha mu nzila ya bubi wenubo, giko na kucha kubatang'anha banhu bose, iki bose bita shibi.

—Barumi 5:12

Iki kwiganika kwa nhungwa ya kimili kwene kucha: aliyo kwiganika kwa ki-Moyo kwene bupanga na mhola: Kulwa kwiganika kwa nhungwa ya ki-mili kwene wanishi kuli Mulungu; iki kutilyehyaga kusugwa na shilagilo sha Mulungu, nulu kudula kutudula.

—Barumi 8:6, 7

Moyo ugukwitaga shibi, hu gwene gulacha; u ng'wana atalabucha bubi wa ng'wa ise, nulu ise atalabucha

bubi wa ng'wana wakwe; butungilija wa ntungilija bulabiza kuli wei, na bubi wa nghunga bulabiza kuli wei.

—Ezekieli 18:20

Hunaho kwikumva aho kwamala kutunga nda, kubyala shibi, na shibi aho shukula shubyala kucha.

—Yakobo 1:15

Shitwigelile kusangabala na kuyega, iki nzunayo uyo walachile, ali mpanga hangi; wali wajimila, naghwe wilongaga.

—Luka 15:32

Gitumo butungilija bubulolelile bupanga, giko uyo ubyukubija bubi akukubijaga kucha kwakwe kwa ng'wenekele.

—Sumo 11:19

Iki mhela ya shibi yene kucha.

—Barumi 6:23a

KRISTO WAPYENA LUFU

19

Uyo umanikijiwa na budula giki, ali Ng'wana wa Mulungu gitumo guli u moyo gwa wela kulwa kujuka mu bafu; Ng'wene Yesu Kristo, Seba wiswe. —Barumi 1:4

Aho wamala kuhaya mihayo iyi, uhamuka na ilaka itale giki, Lazaro, fumaga wize. Nanghwe uwali achile ufuma, atungile magulu na makono mu mienda ya kugumila; na bushu wakwe butungile kitambala. Yesu ubawila giki, Ntaligulilagi, muneke aje kaya. —Yohana 11:43, 44

Kulwa nguno iyi Baba anitogilwe, iki nawinha ko bupanga wane, huna nabubuche hangi. Ati ho munhu wa kunitagija bupanga wane, aliyo na-

winha ko Nene ng'wenekele. Ndi nabo budula wa kuwinha ko, hangi ndi nabo budula wa kububucha hangi. Kilagilo cheniki naanukula kuli Baba. —Yohana 10:17, 18

Huna wegela, ukuumya ku ibukijo lya mimba, na benabo abalibukije bimila. Nanghwe uhaya giki, Nsumba, ndikuwila, Bukaga. U mfu ubuka, wigasha na wandia kulingalunga. —Luka 7:14, 15a

Hangi ndi Uyo ndi mpanga, nali nubiza nachile, na lolaga, ndi mpanga kushisha welelo na welelo, Amina: hangi ndi najo mfungulo ja kucha na ja kulimu.

—Kukundulwa 1:18

20 SHILAGILO SHA NG'WA MULUNGU

[Seba Uhaya,] Utalizubiza na bamulungu bangi mu butongi wane, aliyo Nene wike.

Utalizibegeja chikolile cha kupunza, mu suso ya buli kinhu chose ikili ng'wigulu higulya, nulu ikili hasilili ha si, nulu ikili mu nyanza hasilili ya si; Utalizushitugija nulu kushitumamila....

Utizulihaya dalali lina lya ng'wa Yehova Mulungu wako; iki Yehova atalamala giki, ati na kilingo munhu uyo ulihaya lina lyakwe dalali.

Lulindage lushiku lwa sabato ulweeje, gitumo Yehova Mulungu wako waakulagila. Shiku itandatu ulabyutumama, kwita milimo yako yose....

Bakujage so na noko, gitumo waakulagila Yehova Mulungu wako....

Utalizubulaga.

Nulu utalizushihya.

Nulu utaliziba.

Nulu utalizunkanila nzenganwa ng'wiyo bulomolomo.

Nulu utalizung'wikumva nke wa nzenganwa ng'wiyo; nulu utalizi-kumva numba ya nzenganwa ng'wiyo, nulu ilale lyakwe, nulu nsese wakwe ngosha nulu nsese wakwe nkima, nulu ng'ombe yakwe, nulu nzobe yakwe, nulu buli kinhu chose icho ali nacho nzenganwa ng'wiyo.

—Kushokela 5:7-21

Iki miso gakwe gali ku nzila ja munhu, Wei akubonaga kupanda kwakwe kose. Kuduhu giiti, nulu nengeji gwa lufu, umo badula kwibisa abakwitaga buhunga.

—Yobu 34:21, 22

Angu, munhu ose wadula kwibisa mu mapande ga kwigeniha, natizumona? wahaya Yehova. Angu, u Nene natakwilikanije igulu na si? wahaya Yehova. —Yeremia 23:24

Naje hali kwinga ku moyo gwa-ko? Naje hali napele bushu wako? Ulu ni nulinha ng'wigulu, Bebe uli ko; nulu ni namba ndalo yane mu kulimu, Bebe uli ko. Nghana giiti kitubisaga kufuma kuli Bebe, aliyo

bujiku bukwakaga giti limi; giiti na limi, bubili washo, shilenganilile kuli Bebe. —Zaburi 139:7, 8, 12

Miso ga ng'wa Yehova gali ku buli ipande lyose, gakulanghanaga sha bubi na sha wiza. —Sumo 15:3

Hangi kiti ho kiseng'wa ikibisile mu miso gakwe: aliyo shinu shose shili duuhu, hangi shakundulwa mu miso ga Ng'wenuyo, Uyo ali nonja wa mihayo yiswe.

—Bahebrania 4:13

Iki guti ho mhayo gubisile ugutaligengeleka; nulu kuduhu ya mbisila italamanika na kwigengeleka hape. —Luka 8:17

NSANGO GWA WELELO NA WELELO KULWA BASHIBI

Ng'wana wa munhu alabatuma bamalaika bakwe, nabo baladubulila mo mu butemi wakwe sha kwipamya shose, na abo bakwitaga bugomi. Nabo balabaponya ng'wichongo lya moto: kwenuko kulabiza ho kulila nghungu na kushelanya mino.

—Matayo 13:41, 42

Bahunga balashoka mu kulimu, alichene, mahanga gose ayo gaku-ng'wibaga Mulungu. —Zaburi 9:17

Aliyo mapande ga igulu agali ho haha, na si, shaabikwa shipemve moto, shaalindwa kushisha ku lushiku lwa nsango na kuyagajiwa kwa banhu bahunga. —2 Petro 3:7

Nkono gwako nulu kugulu gwako ulu gukwipamya, gubute ho, uguponye kule na bebe; ili ya wiza kuli bebe kwingila mu bupanga uli nema nulu nchigiji, kutinda kwikala uli na makono abili nulu magulu abili na kuponyiwa mu moto gwa welelo na welelo. —Matayo 18:8

Balaluhaluhiwa nsango gwa kuyagala welelo na welelo kukomanyiwa kwinga mu miso ga Seba, na ng'wikujo lva budula wakwe.

—2 Bathesalonika 1:9

Na aba balaja mu kuluhaluhiwa kutushila; aliyo batungilija mu bupanga butushila. —Matayo 25:46

Iki waatuula ho lushiku mulo alabalekanija mo ba mu si mu butungilija, muli munhu Uyo waantuula ho, nanghwe waabinha banhu bose bumani gete iki waanjucha mu bafu.

—Shitwa Sha Batung'wa 17:31

Seba amanile kubapija mu kuge-ng'wa abang'ogohile, na kubalinda abati batungilija mu kuyugulwa kushisha ku lushiku lwa nsango.

—2 Petro 2:9

Giko butogwa waashikanyiwa mu biswe, tubize na bugimu mu lushiku lwa kulekanyiwa nsango: iki gitumo Wei ali, na biswe tuli chene mu si umu.

—1 Yohana 4:17

Iki shitwigelile biswe bose kolechiwa ku butongi wa isumbi lya ng'wa Kristo lya kulekanya nsango; buli munhu anukule iyo yali yitwa mu mili, gitumo iyo wali wita, nulu ya wiza, nulu ya bubi.

—2 Bakorintho 5:10

Na gitumo banhu batuulilwa ho kucha lukangala lumo, na hanuma yaho, nsango. —Bahebrania 9:27

Nubabona bafu a batale na bado, bimilile mu butongi wa Mulungu; shitabo shukundulwa: na kitabo kingi chukundulwa, chene kitabo cha bupanga: nabo bafu bulekanyiwa gitumo yali yandikilwe mu shitabo shenisho. —Kukundulwa 20:12a

24 KIGONGO CHA NG'WA YESU KRISTO

Aliyo i cha kwinihiwa dalali kitabiile gitumo busobya umo buli. Iki ulu mu busobya wa ng'wenuyo umo, a bingi bucha, kutinda no kigongo cha Mulungu, na cha kwinihiwa cha mu kigongo i cha munhu umo, Yesu Kristo, chukwila kubo bingi.

—Barumi 5:15

Huna lulu iti ya ng'wenuyo atogilwe, nulu ya uyo akupelaga, aliyo ya Mulungu Uyo akuchilaga kigongo.

—Barumi 9:16

Na batung'wa bukanila ya kujuka kwa Seba Yesu na budula wingi, na kigongo kitale chubiza kubo bose.

—Shitwa Sha Batung'wa 4:33

Iki mumanile kigongo cha Seba wiswe Yesu Kristo giki, nulu walali nsabi, aliyo kulwa nguno ying'we ubiza nghabi giki, bing'we mubize basabi kulwa buhabi wakwe.

—2 Bakorintho 8:9

Iki Mulungu akabahangijaga badoshi aliyo balyehu akabinhaga kigongo.

—1 Petro 5:5b

Aliyo aho bubi bukwila, kigongo chukwila kutinda no, giki, gitumo bubi bubyutema mu kucha, giko hangi kigongo kisuge mu nzila ya butungilija kushika mu bupanga butushila kulwa Yesu Kristo Seba wiswe.

—Barumi 5:20b, 21

A makanza genayo ga butumana Mulungu ubitiila kugalola, aliyo i haha akubalagilaga banhu bose hose hose giki, boye.

—Shitwa Sha Batung'wa 17:30

Namuwila, Iti giko yaya; aliyo ulu mutoya, bing'we bose mulayagala giko.

—Luka 13:3

Oyagi, iki butemi wa ng'wigulu wegelaga.

—Matayo 3:2

Petro ubawila giki, Oyagi, mubatiwiwe buli munhu wa mu bing'we mu lina lya ng'wa Yesu Kristo kulwa kulekejiwa kwa shibi shing'we; ning'we mukwanukula cha kwinihiwa cha Moyo Ng'wela. Kulwa iyo, oyagi, mugaluke, shibi shing'we

shijimiwe, makanza ga kwifujiwa gize kufuma mu butongi wa Seba.

—Shitwa Sha Batung'wa 2:38; 3:19

Buponyagi kule ning'we busobya wing'we bose, ubo ng'wali ng'usobya.

—Ezekieli 18:31a

Uyo akububisaga busobya wakwe atalilukilwa; aliyo uyo akubutambulaga na kubuleka alachilwa kigongo.

—Sumo 28:13

Iki kupinihala ukwigelile kuli Mulungu kukwitaga koya kushisha mu bupiji, u koya kwenuku kuti na nimo kwideta: aliyo kupinihala kwa si kukwitaga kucha.

—2 Bakorintho 7:10

Aliyo u wa bubu ulu oya, na kuleka shibi shakwe shose isho wali wita, na kushidima shilagilo shane shose, na kwita iyo izuniligije na ya butungilija, nghana alikala mpanga, atucha. —Ezekieli 18:21

U nghunga aleke i nzila yakwe, na munhu uyo ati ntungilija aleke maganiko gakwe; ashoke kuli Yehova, nanghwe akunchila kigongo; na kuli Mulungu wiswe, nanghwe akunekeja niyo no. —Isaya 55:7

Giki, Muli munhu Ng'wenuyu [Yesu] mukulomelagwa kulekejiwa kwa shibi; Ng'wenuyo Mulungu waangunguhya na nkono gwakwe gwa bulyo abize Ntale na Mpija,

abinhe ba Israeli koya; na kulekejiwa kwa shibi.

—Shitwa Sha Batung'wa 13:38b; 5:31

Iki ulu ng'ubalekeja banhu busobya wabo, Sing'we ali ng'wigulu nanghwe alamulekeja bing'we.

—Matayo 6:14

Aho Yesu ubona kuzunya kwabo ung'wila nema giki, Ng'wana wane, shibi shako shalekejiwa.

—Marko 2:5

Lolaga, nimiraga ha nyango ndikomagula: munhu ose ulu wigwa ilaka lyane na wigula luwigi, nakwingila kuli wei, nakulya hamo nanghwe, nanghwe hamo na nene.

—Kukundulwa 3:20

Iki kigongo cha Mulungu ichabehela banhu bose bupiji, chiilonga, kikutulangaga kulema buti butungilija na kwikumva kwa kina-si; na hangi giki, twikale ba masala madekanu, na batungilija, na bela mu si iyi. —Tito 2:11, 12

Kumbulagi iyili higulya, iti ya mu si. —Bakolose 3:2

Mutizita busangi na shitile sha giiti ishitatwajaga matwajo, aliyo hambuhambu shihamagi. —Baefeso 5:11

Mutizutogwa si, nulu mihayo iyili mo mu si. Ulu munhu ose utogwa si, butogwa wa ng'wa Siswe buti

mo muli wei; iki yose iyili mo mu si, kwikumva kwa mili, na kwikumva kwa miso, na budoshi wa bupanga, itafumile kuli Siswe, aliyo ili ya mu si. —1 Yohana 2:15, 16

Bing'we bashihani, bagosha na bakima, mutamanile giki, kunonia busumba na si wene wanishi kuli Mulungu? Ali lulu, uyo atogilwe kunonia busumba na si, ng'wene wigalucha kubiza ng'wanishi kuli Mulungu. —Yakobo 4:4

Ogagi, ng'wiyeeje; winjagi u bubi wa shitwa shing'we butizubiza mu butongi wa miso gane; lekagi kwita bubi. —Isaya 1:16

Nane nalang'winha bing'we ngholo mhya, nane nalatuula moyo mpya mu bing'we: nane nalayinja ngholo ya iwe iyili mu mili gwing'we, nane nalang'winha ngholo ya nyama. —Ezekieli 36:26

Ulu mumanile giki, Wei ali ntungilija, mumanile hangi giki, uyo ose akwitaga butungilija waabyalwa nanghwe. Tumanile giki, buli munhu uwaabyalwa na Mulungu atitaga shibi: aliyo uwaabyalwa na Mulungu akwilindaga, nanghwe u mi atankuumya.

—1 Yohana 2:29; 5:18

Aliyo ng'wejiwa, aliyo ng'waatungiligijiwa mu lina lya Seba wiswe

Yesu Kristo, na muli Moyo wa Mulungu wiswe. —1 Bakorintho 6:11b

Yesu ushoshwa ung'wila giki, Nghana, nghana, nakuwila giki, Munhu ulu atubyalwa lukangala lwa kabili, atudula kububona butemi wa Mulungu. —Yohana 3:3

Kulwa iyo munhu ose ulu ali muli Kristo, ali kiseng'wa kipya: mihayo ya kale yaabita; lolaga yose yaabiza mipya. —2 Bakorintho 5:17

Iki ng'waabyalwa hangi, iti kulwa mbiyu ya kubola, aliyo mu iyo itubola, kulwa mhayo gwa Mulungu, uguli mpanga gwa kushinga ho welelo na welelo. —1 Petro 1:23

Nanghwe waamugalucha kubiza bapanga, abo ng'wali mauli bafu kulwa mabusobya ging'we na shibi shing'we. Hangi utujucha hamo nanghwe Yesu, na utwigasha hamo nanghwe mu kikalile ka ng'wigulu muli Kristo Yesu. –Baefeso 2:1, 6

Wei ng'wenekele akabucha shibi shiswe mu mili gwakwe ha linti, giki, biswe abachile ku shibi, tubize bapanga ku butungilija; kulwa kuchubulwa kwakwe ng'wapijiwa.

–1 Petro 2:24

Nahene, ulu ng'waajuchiwa hamo na Kristo, ikobagi iyili higulya, uko Kristo igashije ku nkono gwa bulyo gwa Mulungu. Kumbulagi iyili hi-

gulya, iti ya mu si. Iki ng'waacha, na bupanga wing'we bubisilwe hamo na Kristo muli Mulungu. Kristo Uyo ali bupanga wiswe, aho alilongaga, huna lulu na bing'we mulilonga hamo nanghwe ng'wikujo.

–Bakolose 3:1-4

Nabo abali ba ng'wa Kristo Yesu, bakikomaga ki-mili kihamo na kwigonga na kwikumva kwaho. Ulu tuli bapanga kulwa Moyo, nahene tushiminzilage mu Moyo.

–Bagalatia 5:24, 25

Giko hangi na bing'we ibalagi benekele muli abachile gete ku bubi, aliyo a bapanga kuli Mulungu muli Kristo Yesu, Seba wiswe.

–Barumi 6:11

30 BUPANGA WA WELELO NA WELELO

Gitumo Musa wali usunga nzoka mu bu, giko hangi na Ng'wana wa munhu shing'wigelelilwe kusungwa, munhu ose uwanzunya aleke kuyagala, aliyo abize na bupanga butushila. —Yohana 3:14, 15

Na bupanga butushila wene ubu giki, bakumane Bebe, Mulungu wa nghana umo wike, na Yesu Kristo, Uyo waantuma. —Yohana 17:3

Uwanzunya Ng'wana ali na bupanga butushila; na uyo atunzunya Ng'wana, atalabona bupanga, aliyo bupelanu wa Mulungu bukikalaga kuli wei. —Yohana 3:36

Nghana, nghana, namuwila giki, Uyo wagwigwa mhayo gwane, na

unzunya Uyo waanituma, ali na bupanga butushila, nulu atalingila mu kulekanyiwa nsango, aliyo wabitaga kwinga mu kucha kushika mu bupanga. —Yohana 5:24

Aliyo cha kwinihiwa dalali cha Mulungu chene bupanga butushila muli Kristo Yesu, Seba wiswe. —Barumi 6:23b

Gitumo usola Wei ng'wenekele, na gitumo kigongo chakwe umo kili, ... Aliyo haha yolechiwa hape kulwa kwilonga kwa Mpija wiswe Yesu Kristo, Uyo akajimija kucha, na welecha hape bupanga na butucha kulwa evangeli.

—2 Timoteo 1:9b, 10

Na ubu wene bukaniji giki, Mulungu waatwinha bupanga butushila, na bupanga wenu bu buli muli Ng'wana wakwe. Uyo ali na Ng'wana ali na bupanga, uyo ati na Ng'wana wa Mulungu ati na bupanga. Mihayo iyi nang'wandikila mumane giki, muli na bupanga butushila.

—1 Yohana 5:11-13a

Uyo ali na shilagilo shane, hangi ushidima, uyo hu ng'wene akunitogagwa; hangi uyo akunitogagwa, Baba akuntogwa, na Nene nakuntogwa, hangi nakwiyolecha Nene ng'wenekele kuli wei.

—Yohana 14:21

Na nimo gwa butungilija gulabiza mhola; na matwajo ga butungilija

galabiza bulendu na kwisagilwa wellelo.

—Isaya 32:17

Moyo ng'wenekele akukanilaga hamo na mioyo yiswe giki, tuli bana ba Mulungu.

—Barumi 8:16

Na kulwa bing'we muli bana, Mulungu waantuma Moyo wa Ng'wana wakwe mu ngholo jing'we, akulilaga giki, Abba, Siswe.

—Bagalatia 4:6

Kulwa iyi tumanile giki, tukwikalaga muli Wei, nanghwe mu biswe, iki waatusangigija na Moyo wakwe.

—1 Yohana 4:13

Mu mhayo uyu tumanile giki, twaamana Wei, ulu tushidima shilagilo shakwe.

—1 Yohana 2:3

32 YESU MUMYOYO ISE AKUTINHAGA BUYEGI

Hambunyu niza kuli Bebe; na mi-
hayo yeniyi nayilungalunga mu si,
babize na buyegi wane bushikilijiwe
mubo. —Yohana 17:13

Aliyo nakumubona hangi, na ngho-
lo ying'we ikuyega, hangi ati ho
nulu umo wa kumutaja buyegi wi-
ng'we. —Yohana 16:22b

Iki butemi wa Mulungu buti kulya
na kung'wa; aliyo giki, butungilija
na mhola na kuyegela muli Moyo
Ng'wela. —Barumi 14:17

Naakong'wa hamo na Kristo, ali-
yo ndi mpanga; nulu nati nene ha-
ngi, aliyo Kristo ali mpanga muli
nene: na bupanga ubo ndi nabo
haha mu mili, wene ndi nabo kulwa
kuzunya, u kuzunya ukuli kwa

Ng'wana wa Mulungu, Uyo unito-
gwa, na wiyinha ko ng'wenekele
kulwane. —Bagalatia 2:20

Mihayo iyi namuwilaga, kuyega
kwane kwikale mo mu bing'we, ha-
ngi kuyega kwing'we kukwile.
—Yohana 15:11

Ukunimanikija kajile ka bupanga;
ku butongi wako buyegi bokalile;
na mu nkono gwako gwa bulyo
Shili mo sha wiza welelo.
—Zaburi 16:11

Uyo ng'wantogwa nulu mutamo-
nile; Uyo nulu mutumonaga haha
aliyo iki ng'wanzunije, ng'wayega
no na kuyega ukutudula kuhayiwa,
ukokalile na ikujo. —1 Petro 1:8

Aliyo ulu mutuzunya kwigwa ilaka lya ng'wa Yehova, na kukilema kilagilo cha ng'wa Yehova, henaho lulu nkono gwa ng'wa Yehova gubiza ku bing'we, gitumo gwali gubiza ku bakulugenji bing'we.

—1 Samueli 12:15

Mutamanile giki, kuli uyo ng'wiyinha ko benekele kubiza basese ba kung'wigwa, muli basese ba ng'wenuyo mukung'wigwaga; nulu ba ku bubi kushika mu kucha, nulu ba ku wigwi kushika mu butungilija?

—Barumi 6:16

Na kung'winha bing'we abaluhuluhiwa kwifula hamo na biswe, mu ngelo ya kukundulwa kwakwe Seba Yesu kufuma ng'wigulu, kihamo na

bamalaika ba budula wakwe, mu ndali ja moto, kubahwima njigu abo abatamanile Mulungu, nabo abati-gwaga evangeli ya Seba wiswe Yesu Kristo: Balaluhuluhiwa nsango gwa kuyagala welelo na welelo kukomanyiwa kwinga mu miso ga Seba, na ng'wikujo lva budula wakwe. —2 Bathesalonika 1:7-9

Lolagi, namutuulilaga ku butongi wing'we lelo iyi lubango na kizumo; lubango, lwene aho mulazunya kwigwa shilagilo sha ng'wa Yehova Mulungu wing'we, isho nalimulagila lelo iyi, na kizumo, chene ulu mutigwa shilagilo sha ng'wa Yehova Mulungu wing'we.

—Kushokela 11:26-28a

34 SHIGELILE KUNTAMBULA KRISTO

Na buli lulimi lulatambula giki, Yesu Kristo ng'wene Seba, kwikujo lya Mulungu Ise. —Bafilipi 2:11

Uyo ose wanizunya na unitambula ku butongi wa banhu, na Nene nalandambula ku butongi wa ng'wa Baba ali ng'wigulu. Aliyo uyo ose akunilema ku butongi wa banhu, na Nene nalanema ku butongi wa ng'wa Baba ali ng'wigulu.

—Matayo 10:32, 33

Mu mhayo uyu mugumanile Moyo wa Mulungu: buli moyo ugu-litambula giki, Yesu Kristo wiiza mu mili, gwenuyo gufumile kuli Mulungu. —1 Yohana 4:2

Uyo ose utambula giki, Yesu ali Ng'wana wa Mulungu, Mulungu ak-

wikalaga muli wei, nanghwe muli Mulungu. —1 Yohana 4:15

Giki, ulu utambula na nomo gwa-ko giki, Yesu ng'wene Seba, hangi uzunya mu ngholo yako giki, Mulungu waanjucha kufuma mu bafu, ukupijiwa. Iki munhu akuzunyaga na ngholo kushika mu butungilija: na utambula na nomo kushika mu bupiji. —Barumi 10:9, 10

Iki uyo ose ucha minala kulwa nguno yane na kulwa nguno ya mi-hayo yane, ng'wenuyo Ng'wana wa munhu nanghwe alacha minala kulwa nguno yakwe, aho aliza ng'wikujo lyakwe, na lya ng'wa Ise, na lya bamalaika bela.

—Luka 9:26

Bizagi ba masala madekanu, ng'wikale miso: iki ng'wanishi wing'we Shetani wayelayela giti shimba ikuzumilaga, unkoba uyo alan'ye: Uyo nghanjigi na bu-dimu mu kuzunya.

–1 Petro 5:8, 9a

Hunaho Yesu wali ulinhyiwa na Moyo Ng'wela kushika mu bu age-ng'we na muji. Hunaho Yesu ung'wila giki, Ingaga ho, Shetani; iki gwaandikwa giki, Ulanamyage Seba Mulungu wako, Ng'wenuyo wike ulantumamilage. Hunaho u muji uneka, na lolaga, bamalaika biza na bung'winhiliya.

–Matayo 4:1, 10, 11

Haha lulu, badugu bane, bizagi ba budula muli Seba, na mu makaya ga nguzu jakwe. Zwalagi shilanga shose shigima sha Mulungu, mudule kuhandikila, kugahangija masalasala ga Shetani.

–Baefeso 6:10, 11

Iki shilanga sha bulugu wiswe shiti sha ki-mili, aliyo shili na budula kulwa Mulungu kugagwisha mamizengo ga nguzu.

–2 Bakorintho 10:4

...Ng'wenuyo [shetani] walali mulagi kufuma kwandia, hangi atimilaga mu ya nghana, iki ya nghana iti mo muli wei... iki ali nomolomo, na ise wa bulomolomo. –Yohana 8:44

Nahene iki bana busangijiwa mu mili na mininga, Wei nanghwe giko ushidima isho giki, kulwa kucha ansupye uyo walali na budula wa kucha, ng'wene Shetani.

—Bahebrania 2:14

Uyo akwitaga shibi ali wa ng'wa Shetani; iki Shetani akitaga shibi kufuma kwandia. Kulwa mhayo uyu Ng'wana wa Mulungu wali wige-ngeleka ayisambule milimo ya ng'wa Shetani. —1 Yohana 3:8

Ukabafumbule miso gabo, bagalu-ke kwinga mu giiti bingile ng'wi-sana, na kwinga mu budula wa ng'wa Shetani bashike kuli Mulun-gu, banukule kulekejiwa kwa shibi

na wingiji mu benabo beejiwa ku-lwa kuzunya ukuli muli Nene.

—Shitwa Sha Batung'wa 26:18

Ni nani uyo akutukomanya na bu-togwa wa ng'wa Kristo? Angu! sha-dula ishi, kuluhiwa, nulu makoye, nulu kunyajanyajiwa, nulu nzala, nulu buzuka, nulu kwihiga, nulu li-lushu? Aliyo mu mihayo iyi yose tukupyenaga na kutinda ho, muli Uyo waatutogwa.

—Barumi 8:35, 37

Kulwa iyo, nyehelagi Mulungu; nghanjigi Shetani, nanghwe aku-mupela. Ng'wegelagi Mulungu, na-nghwe akung'wegela bing'we.

—Yakobo 4:7, 8a

Aliyo matwajo ga Moyo gene aya: kwitogwa, kuyega, mholo, kwi-yumilija, wiza-ngholo, wila, wishigwa, bufula, kwilinda.

—Bagalatia 5:22, 23a

Ung'wila hangi ku lukangala lwa kabili giki, Simoni, ng'wana wa ng'wa Yohana, angu, unitogilwe Nene? Ung'wila giki, Ali chene, Seba, Bebe witegelegije giki, tuli bunwani. Nanghwe ung'wila giki, Dimaga ngholo jane.

—Yohana 21:16

Ulu ng'unitogwa, mukushidima shilagilo shane. —Yohana 14:15

Ulu munhu uhaya giki, Nantogwa Mulungu, aliyo unkolwa nduguye, ng'wene ali mama: iki uyo atanto-

gagwa nduguye uyo akumonaga, alantogwa kinahe Mulungu, Uyo atamonaga? —1 Yohana 4:20

Nene nulu nulungalunga na ndimi ja banhu nulu na ja bamalaika, aliyo ulu nati na butogwa, nabizaga giti kalumbete kakulilaga, nulu chuma chape ikikulilaga.

—1 Bakorintho 13:1

Mu mhayo uyu bose bakumana giki, bing'we muli bahemba bane, ulu muli na kwitogwa benekele na benekele. —Yohana 13:35

Biswe tumanile giki, twaabita kwinga mu kucha kushika mu bu-panga, iki tukubatogagwa badugu. Uyo atuntogagwa nduguye akwikalaga mu kucha. —1 Yohana 3:14

Lulu aho Yesu wali ujuka dilu no ha lushiku lwa kwandia mu mfungo ung'wilongela tame Mariamu Magdalene umo akagapeja masamva mpungati. —Marko 16:9

Ng'wenuyo wali winhiwa ko kulwa mabusobya giswe, na ujuchiwa giki, tutungiligijiwe. —Barumi 4:25

Na biswe tuli bakaniji ba mihayo yose iyo wali wiyita mu si ya Bayudaya na mu Yerusalemi; Uyo bali bumulaga, bunsunga ku linti. Ng'wenuyo Mulungu waanjucha ku lushiku lwa kadatu, na ung'welekeja hape, iti ku banhu bose, aliyo ku bakaniji abali basolwa kale na Mulungu, chene ku biswe, abo twaa-

lyaga na tung'wa hamo nanghwe, aho wali wamala kujuka.

—Shitwa Sha Batung'wa 10:39-41

Hanuma ya shiku inane bahemba bakwe bali bali mo mu numba hangi, Tomaso nanghwe ali hamo nabo. Yesu wiza, nzwigi jali jilugalilwe, na wimila hagati, uhaya giki, Mhola ku bing'we. Hunaho ung'wila Tomaso giki, Enhaga lwala lwa-ko kunu, ulole makono gane; enhaga na nkono gwako, ugwingije mo mu mbazu jane; utizubiza uyo atuzunya, aliyo uyo azunije. Tomaso ushoshha ung'wila giki, Seba wane na Mulungu wane.

—Yohana 20:26-28

KUJUKA IKUJO LYA KWISAGILWA KWISE 39

Ikanza likwizaga, hangi haha yenyi lili ho, aho bafu bakwigwa mo ilaka lya Ng'wana wa Mulungu, nabo abalamala kwigwa bakubiza bapanga. Mutizukumya mhayo uyu; ikanza likwizaga aho bose abali mu mashigila bakwigwa ilaka lyakwe, nabo bakufuma moi, abo biitaga ya wiza bakujukila mu bupanga; na benabo biitaga ya bubi, bakujukila mu nsango. —Yohana 5:25b, 28, 29

Nulu mutamanile giki, biswe aba twaabatijiwa kwingila muli Kristo Yesu, twaabatijiwa kwingila mu kucha kwakwe? Kulwa iyo twaajikwa hamo nanghwe mu nzila ya kubatijiwa kwingila mu kucha kwakwe, giki, gitumo Kritso waajuchiwa ku-

fuma mu bafu mu nzila ya ikujo lya ng'wa Ise, giko hangi biswe tushiminze mu bupya wa bupanga. Iki ulu twaasangijiwa hamo nanghwe mu chikolile cha kucha kwakwe, giko hangi tulabiza mu chikolile cha kujuka kwakwe. —Barumi 6:3-5

Na ulu Kristo ali mu bing'we, mibili guchile kulwa bubi, aliyo moyo gwene bupanga kulwa butungilija. Aliyo ulu Moyo wa Ng'wenuyo uwaanjucha Yesu kufuma mu bafu akwikalaga mu bing'we, Uyo unjucha Kristo kufuma mu bafu, akuyinha bupanga na mibili ying'we ya kucha kulwa Moyo wakwe Uyo akwikalaga mu bing'we.

—Barumi 8:10, 11

Iki wabagenihaga banhu bakwe, na kubakomola. Kutuzunilija giki, Biswe tuntumamile tuti na boba aba twapilile mu makono ga banishi biswe, mu wela na mu butungilija ku butongi wakwe shiku jose ja bupanga wiswe. —Luka 1:68b, 74, 75

Kulwa iyo, iki tuli na kwisagijiwa kwenuku, batogwa, twiyejage benekele mu mabusoso gose ga mili na ga moyo, tubyubushikanya wela tung'ogohile Mulungu.

—2 Bakorintho 7:1

Na hangi ya kumalija, badugu, twang'wikumbilija na kumuganikila muli Seba Yesu giki, gitumo ng'winhiwa na biswe umo shing'wigelile

kushiminza na kunyeja Mulungu, shiminzagi giko, mukwije no. Iki mumanile shilagilo isho twaang'winha muli Seba Yesu. Iki iyo Mulungu atogilwe yene iyi giki, kwejiwa kwing'we, muwihungage bujingi: Buli munhu mu bing'we amane kugulinda mili gwakwe mu wela na ng'wikujo. Iki Mulungu atatwitani-lile mu busoso aliyo ku wela.

—1 Bathesalonika 4:1-4, 7

Aliyo gitumo Uyo waang'witana ali Ng'wela, ning'we giko bizagi bela mu kashiminzile king'we kose: Iki yaandikwa giki, Bizagi bela; iki Nene ndi ng'wela.

—1 Petro 1:15, 16

Gitumo waatukoma muli Wei aho si itali kubumva, tubize bela, na abati na kilingo mu butongi wakwe mu butogwa. Hangi munzwale munhu mpya uyo waaseng'wa mu kung'wikola Mulungu mu butungilija na wela wa nghana.

—Baefeso 1:4; 4:24

Lilabiza ho ipalapala itale, na nzi-la, nayo ilitanwa giki, Nzila ya wela; abati bela batalabita mo; aliyo ilabiza kulwa banhu abo; a bashiminzi, nulu bali babuuli, batalahuba muyo.

—Isaya 35:8

Ali lulu, iki shinhu shenishi shose shilajimijiwa giko, shing'wigelile bing'we kubiza banhu ba chimile ki

mu kushiminza kwela kose na wela bose.

—2 Petro 3:11

Ulu tutambula shibi shiswe, Wei ali ng'wishigwa na ntungilija kutulekeja shibi shiswe na kutweja mu shose sha buti butungilija.

—1 Yohana 1:9

Kulwa nguno iyo Yesu nanghwe wali uluhiwa hanze ya mita, giki, abeje banhu na mininga gakwe gang'wenekele.

—Bahebrania 13:12

Kubijagi mhola na banhu bose, na wela ubo ulu munhu ati nabo atalmona Seba.

—Bahebrania 12:14

Ng'winhagi Yehova ikujo iligelilwe lina lyakwe; Namyagi Yehova mu bugalili wa wela.

—Zaburi 29:2

42 BAMUNHU BOKOJIWE NA MOYO NG'WELA

Na aho bumala kulomba, ipande ilo umo bibilingila mo lyunegenyiwa, nabo bose bizula na Moyo Ng'wela, bulungalunga mhayo gwa Mulungu na bugimu.

—Shitwa Sha Batung'wa 4:31

Nane nalatuula moyo gwane mu bing'we, na kumutwala mu shilagi-lo shane, ning'we muladima kulekanya kwane, na kukwita.

—Ezekieli 36:27

Aliyo bing'we muti mu nhungwa ya ki-mili aliyo mu ki-Moyo, ulu nghana Moyo wa Mulungu akwikalaga mo mu bing'we. Aliyo uyo ose ati na Moyo wa ng'wa Kristo, ng'wenuyo ati wakwe.

—Barumi 8:9

Nahene ulu bing'we aba muli ba bubi, mumanile kubinha bana bing'we shinhu sha wiza, angu, Sing'we ali ng'wigulu atutinda no kubinha Moyo Ng'wela a benabo abunomba.

—Luka 11:13

Aliyo mukwanukula budula, aho Moyo Ng'wela alang'wiziilaga, ning'we mukubiza bakaniji bane.

—Shitwa Sha Batung'wa 1:8a

Iki wei walali munhu wa wiza, uyo izulile na Moyo Ng'wela na kuzunya.

—Shitwa Sha Batung'wa 11:24a

Hangi mutizukolwa na minzi ga mizabibu, iki mugo kili mo kikoji; aliyo ng'wizulwe na Moyo.

—Baefeso 5:18

SHAKWISAGIJA SHA KUKUMYA KU BAKRISTO 43

Yehova ali hihi nabo a ba ngholo ibinzikile, na akubapijaga a ba moyo gupinihalile. —Zaburi 34:18

Iki nkono gwane hu gwene gwali gushibeja ishi shose, shenishi shose shilonga, wahaya Yehova; aliyo munhu uyu nalanola, hu ng'wene nyehu, uyo ali na moyo gwa koya, uyo akuzugumaga kulwa kwigwa mhayo gwane. —Isaya 66:2

Aliyo Yesu ung'wila giki, Ulu wadula kuzunya, yose yadulika kuli uyo alizunya. —Marko 9:23

Batogwa, mutizukumya kuge-ng'wa ukulimugema giti moto, giti ng'wapandikilwe na mhayo ngeni: Aliyo yegagi iki muli bisangija mu

kuluhiwa kwa ng'wa Kristo, a ha kukundulwa kwa ikujo lyakwe mu-yege na buyegi wingi no.

—1 Petro 4:12, 13

Nanghwe alashipyagula shisoji shose mu miso gabo; nulu kucha kutalabiza ho hangi; nulu bupina, nulu kulila nghungu, nulu butalabiza ho hangi busatu: iki mihayo ya kwandia yaabita.

—Kukundulwa 21:4

Nsanyage Yehova, itaga ya wiza, wikale mu si, uyejiwe na wishigwa. —Zaburi 37:3

Aliyo kobagi tame butemi wa Mulungu na butungilija wakwe; na ishi shose mulongegejiwa.

—Matayo 6:33

44 SHAKWISAGIJA KUABALIGENG'WA

Iki Wei ng'wenekele wali uluhiwa na kugeng'wa, wadula kubaguna abakugemagwa. —Bahebrania 2:18

Na Mulungu wa mhola alantobagula Shetani hasilili ya bupandijo wing'we wangu. —Barumi 16:20a

Aho ulabita mu minzi mingi Nene nalabiza hamo nangho; na mu miongo, italakutubija; aho ulaja mu moto, utalapyia. —Isaya 43:2a

Mutinading'wa na kugeng'wa ulu kuti uko bakagemagwa banhu bose; aliyo Mulungu ali ng'wishigwa, Wei atuzunilija bing'we mugeng'we na kugeng'wa kwa kumulebya budula wing'we; aliyo hamo na kugeng'wa akutuula ho nzila ya

kupulugukila, giko mudule kwiyumilija muko. —1 Bakorintho 10:13

Kuluhiwa kwa ntungilija kuli kwilingi, aliyo Yehova akumpijaga mu kose. —Zaburi 34:19

Na biswe tumanile giki, mihayo yose ikutumamilaga hamo kwenha ya wiza ku abo abantogilwe Mulungu, chene ku benabo abiitanwa gitumo iyo Mulungu waamalila.

—Barumi 8:28

Iki tuti na ngabiji ntale Uyo atudula kutusatwa mu mabugokolo giswe: aliyo Uyo wali ugeng'wa mu mihayo yose giti biswe, aliyo walati na shibi. —Bahebrania 4:15

Uyo uwapyena ndang'wita kubiza ikingi lya mu hekalu ya Mulungu wane, nanghwe atalinga mo hangi; na Nene ndang'wandika lina lya Mulungu wane, na lina lya ikulu lya Mulungu wane, lyene Yerusalemi mhya, iyo iliika kufuma ng'wigulu kuli Mulungu wane, na lina lyane ipya. —Kukundulwa 3:12

Uyo uwapyena alazwalichiwa shizwalo shape; na Nene natalalijimya lina lyakwe mu kitabo cha bupanga; aliyo nakulitambula lina lyakwe mu butongi wa ng'wa Baba, na mu butongi wa bamalaika bakwe.

—Kukundulwa 3:5

Uyo uwapyena, ng'wene ndanzunilija kwigasha kihamo na Nene hi-

sumbi lyane lya butemi, gitumo na Nene nupyena nigasha kihamo na Baba hisumbi lyakwe lya butemi.

—Kukundulwa 3:21

Uwapyena alingila mu wingiji wa mihayo yeniyi; na Nene nakubiza Mulungu wakwe, nanghwe akubiza ng'wana wane. —Kukundulwa 21:7

Uyo ali na kutu igwe mihayo iyi Moyo akujiwilaga kanisa. Uwapyena nalanzunilija kulya ko ku nti gwa bupanga uguli hagati ya ngunda gwa Mulungu.

—Kukundulwa 2:7

Uyo uwapyena na ushita shitwa shane kushisha ku mhelo, ng'wenuyo ndang'winha budula kugasuga mahanga. —Kukundulwa 2:26

MULUNGU ALILUNGALUNGA NISE MIHAYO YA KUBULAGA KAYA

Aliyo abatoleke nabakomeleja, nulu iti nene, aliyo Seba giki, Nkima atizulekana na ngoshi wakwe. Aliyo ulu ulekana, ikale na kutolwa yaya, nulu azunye kwisangija na ngoshi wakwe; hangi ngosha atizuneka nke wakwe. Nkima atungilwe mu shilagilo ikanza lyose aho ngoshi wakwe atali ho mpanga; aliyo ulu ngoshi wakwe ucha, ali ntungulilwa lulu kutolwa na munhu ose uyo antogilwe; aliyo muli Seba gwike.

—1 Bakorintho 7:10, 11, 39

Iki nkima ntoleke alitungwa na shilagilo kuli ngoshi aho wei atali ho mpanga; aliyo ulu ngoshi ucha, wataligulilwa mu shilagilo sha ngo-

shi. Huna lulu, aho ngoshi atali ho mpanga, ulu ubiza na ngosha ungi, akwitanwa giki, nshihiwa; aliyo ulu ngoshi ucha, waatungulilwa mu shilagilo, wei ati nshihiwa lulu, nulu ubiza wa ngosha ungi.

—Barumi 7:2, 3

Buli munhu ose uwampeja nke wakwe, untola ungi, washihaja.

—Luka 16:18a

Aliyo Nene namuwila giki, Munhu ose uyo ulekana na nke wakwe, ulu iti kulwa nguno ya bujingi, wang'witaga nkima kubiza nshihiwa; na munhu ose uyo untola ng'wenuyo walekagwa washihaja.

—Matayo 5:32

Nahene ulu naja kumubegabegeja ipande, naliza hangi, kumutwala bing'we ku ng'wane, giko aho ndi Nene, na bing'we mubize ho.

—Yohana 14:3

Hunaho lulu kililonga kimanikijo cha Ng'wana wa munhu ng'wigulu; hunaho ng'anda jose ja mu si jilalila nghungu, najo jilamona Ng'wana wa munhu izile ha malunde ga ng'wigulu na budula na magaka matale.

—Matayo 24:30

Iki uyo ose ucha minala kulwa nguno yane, na kulwa nguno ya mihayo yane, mu kibyalilwe iki cha bushihya na cha bubi, ng'wenuyo Ng'wana wa munhu nanghwe ala-

cha minala kulwa nguno yakwe, aho aliza ng'wikujo lya ng'wa Ise.

—Marko 8:38a

Batogwa, haha tuli bana ba Mulu-ngu, na itali kwigengeleka umo tulabizila; aliyo tumanile giki, aho aligengeleka, tulabiza twikolile nanghwe, iki tulamona gitumo ali. Na buli uyo akung'wisagililagwa Wei giko, akwiyejaga ng'wenekele gitumo Wei ali ng'wela.

—1 Yohana 3:2, 3

Kulwa iyo ning'we bizagi muma-lilile; iki ng'wikanza ilo mutigani-kilaga Ng'wana wa munhu aliza.

—Luka 12:40

48 MHAYO GWA MULUNGU –LOMBAGA NA KULEKEJA

Igulu na si shilabita, aliyo mihayo yane italabita. –Luka 21:33

Iki kufuma kale buhangi wali butenhwa mu iyo munhu walatogelilwe: aliyo banhu bela ba Mulungu bali bulungalunga aho bali butwalanijiwa na Moyo Ng'wela. –2 Petro 1:21

Shandikwa Shela shose shiinhwa na miuyi ya Mulungu, shigelile ku nimo gwa kulanga, na kuganikila, na kugula bakenaguji, na kulela mu butungilija. –2 Timoteo 3:16

Mhayo gwako guli tala ku magulu gane, na isana mu nzila yane. –Zaburi 119:105

NZILA YA NG'WA MULUNGU YA BUPIJI

Siswe, uli ng'wigulu, lina lyako likujiwe; Butemi wako wize; iyo utogilwe yitwe, mu si giti ng'wigulu. Twinhage lelo migati yiswe ya kutowigela. Utulekeje bugasa wiswe, gitumo na biswe tukubalekejaga abali na bugasa ku biswe. Utizututwala mu kugeng'wa, aliyo utupije muli uyo mi: iki butemi wene wako, na budula, na ikujo, kushisha welelo na welelo. Amina. Iki ulu ng'ubalekeja banhu busobya wabo, Sing'we ali ng'wigulu nanghwe alamulekeja bing'we. Aliyo ulu mutubalekeja banhu busobya wabo, na Sing'we nanghwe atumulekeja busobya wing'we.

–Matayo 6:9-15

Nalina ng'humbu na Mpija.

Iki bose biita shibi na bulileba ho i likujo lya Mulungu.

–Barumi 3:23

Kristo wacha kulwa nguno yane.

Iki Kristo nanghwe akaluhiwa lukangala lumo kulwa shibi, u ntungilija kulwa abati batungilija, atwenhe kuli Mulungu.

–1 Petro 3:18a

Shinigelile noye shibi shane.

Uyo akububisaga busobya wakwe atalilukilwa; aliyo uyo akubutambula ga na kubuleka alachilwa kigongo. –Sumo 28:13

Kulwa iyo, oyagi, mugaluke, shibi shing'we shijimiwe.

–Shitwa Sha Batung'wa 3:19a

***Shinigelile nang'wanukule
Yesu kulwa kuzunya.***

Aliyo bose abung'wanukula, ubinha budula wa kubiza bana ba Mulungu, ku abo abulizunya lina lyakwe. –Yohana 1:12

***Nadula kubiza na bumani
kulwa bupiji wane.***

Uyo ali na Ng'wana ali na bupanga. –1 Yohana 5:12a

Nghana, nghana, namuwila giki, Uyo wagwigwa mhayo gwane, na unzunya Uyo waanituma, ali na bupanga butushila, nulu atalingila mu ku lekanyiwa nsango, aliyo wabitaga kwinga mu kucha kushika mu bupa nga.

–Yohana 5:24

The Scripture text reprinted from the Bible in Sukuma, 1960 Edition by permission of the United Bible Societies Africa Regional Centre, Nairobi, Kenya.

Published in numerous languages by World Missionary Press as God supplies funds in answer to prayer. If you would like more copies for careful distribution, write in English to:

World Missionary Press, Inc.
P.O. Box 170
New Palestine, New York 10954-0170

SUA

www.wmpress.org

12-07

282 Sukuma HFA

Tanzania